

بسمه تعالی

سوگواره قطب معاصر نهج البلاغه

نهج البلاغه قرن ها در حجاب اختفاء و پشت ابرهای متراکم غربت و مظلومیت پنهان بود، گرچه در حوزه علما و محققان دُر گرانیهایی بود که دست به دست می گشت و بر آن ترجمه و شرح می نگاشتند؛ ولی در جامعه و فرهنگ عمومی مهجور بود و در فضای سیاسی کمتر و کمتر مطرح می شد و شاید حاکمیت سیاسی طاغوت ها و تحمیل فضای فرهنگ غربی اجازه نمی داد که باران معارف علوی و اسلامی بر دل ها و اندیشه ها بیارد و جامعه و افکار عمومی را سرشار و سیراب سازد به ویژه در دوران سیاه پهلوی و وابستگی آنها به استعمار و مأموریت دین زدایی که جلوی حرکت های علمی و فرهنگی اسلام را می گرفت تا آنجا که تاریخ هجری مبارک را منحل و تاریخ جعلی شاهنشاهی را جایگزین کرد که اگر این توطئه ادامه پیدا می کرد خطر بزرگی اسلام و مسلمانان را تهدید می کرد.

به برکت انقلاب اسلامی و رهبری امام راحل، این سد شکسته شد و با پیام ها و بیانات آن عالم فرزانه و مجاهد کبیر، فرهنگ اسلامی از زیر ابرهای سیاه ضد اسلامی بیرون آمد و درخشید امام راحل رضوان الله تعالی علیه نه تنها خود بلکه دانشمندان و محققان متعهد را به بهره وری از معارف اسلامی به ویژه نهج البلاغه و نشر و گسترش آن رهنمون گشتند.

«...اینک امید آن است که شما دانشمندان و متفکران متعهد که در کنگره هزاره نهج البلاغه گرد هم آمدید، ابعاد عرفانی و فلسفی و اخلاقی و تربیتی و اجتماعی و نظامی و فرهنگی و دیگر بعدها را به مقدار میسور بیان فرمایید و این کتاب بزرگ را به جوامع بشری معرفی نموده و عرضه دارید که این متاعی است که مشتری آن انسانها و مغزهای نورانی است.»^۱

پیام امام به کنگره هزاره نهج البلاغه

در رابطه با این پیام مبارک، موجی از تحقیق و تألیف در مجامع حوزوی و دانشگاهی و سپس در جامعه به راه افتاد که مطابق آمار وزارت ارشاد در سال های گذشته، صدها کلاس و جلسه نهج البلاغه در کشور تشکیل گردید و دهها مرکز در دنیا در این رابطه به فعالیت پرداخته و نهج البلاغه به زبان های زنده دنیا

۱. صحیفه امام، جلد ۱۴، ص ۳۴۹.

ترجمه گردید و هزارها مقاله و پایان نامه از حوزه و دانشگاه تدوین و منتشر گردید.

امام رضوان الله تعالی علیه سنگ بنای این تحوّل و رویکرد را بنا نهاد و چون شجره طیبه‌ای که همواره به رشد و شکوفایی ادامه دهد، این موج و گستره فرهنگی با پیشتازی شخصیتی که از آغاز جوانی با نهج البلاغه آشنا و مانوس بود و در تحقق نظام اسلامی نقش مهمی ایفا می‌کرد یعنی حضرت آیت الله خامنه‌ای علیه السلام ادامه یافت و دوران اوج و شکوفایی آن آغاز گردید.

سخنرانی‌های پرشور و الهام بخش و روشنگرانه ایشان در مناسبت‌های متعدد باعث شد که این چراغ همواره پرنورتر به روشنی و روشنگری ادامه دهد.

آن امام شهید در سه کنگره بین‌المللی نهج البلاغه حضور یافته و نکات برجسته حکومت اسلامی را توضیح داده و مسئولان و مردم را به این مجموعه گرانسنگ هدایت کرده و آنان را به اجرای آن دعوت و سفارش می‌کردند. بدیهی است شخصیت اول سیاسی کشور اسلامی، وقتی این دانشنامه سیاسی اجتماعی را الگو و برنامه اعلام نماید، قهراً در جامعه مورد توجه قرار خواهد گرفت.

ایشان در کنگره ی هزاره ی نهج البلاغه، خط سیر و حرکت مسئولان را چنین بیان فرمودند:

«...مسأله حکومت در نهج البلاغه به صورت یک بحث تجربی نیست؛ حضرت علی علیه السلام با امر حکومت درگیر بود و به عنوان یک حاکم سخن گفته...توجه به این امر، برای ما که در شرائطی مشابه شرائط امیرالمؤمنین علی علیه السلام قرار داریم بسی آموزنده است. بنده با یک سیر کوتاه در نهج البلاغه مسائلی را به عنوان رئوس مطالب...عرضه می‌دارم: معنای حکومت، ضرورت حکومت، منشأ حکومت، حکومت حق است یا تکلیف؟ حکومت هدف است یا وسیله؟ حاکم و رعیت، مردم و حکومت، نحوه برخورد با مردم، رفتار حاکم با خود و شرایط حاکم...»^۱

بدیهی است که این سخنان در حوزه سیاست و حکمرانی، ضرب آهنگ مهمی برای دنیا و سیاستمداران بود، که برای اولین بار از یک شخصیت سیاسی بزرگ مطرح می‌شد و می‌توانست تحوّل در عالم سیاست باشد. این روند ادامه یافت به طوری که ایشان در سخنرانی چهارمین کنگره بین‌المللی نهج البلاغه، دوران زمامداری امام علی علیه السلام را تبیین کردند و الگوی عملی روشن و صریحی را ارائه و تأکید می‌کردند که امروز باید از این کلمات برای اداره کشور استفاده کرد.

۱. سخنرانی امام شهید در کنگره هزاره نهج البلاغه، ۱۳۶۰.

«امیرالمؤمنین (علیه السلام) به عنوان یک حاکم اسلامی حرف می زند و با جامعه‌ای که تحت اشراف و حکومت خود اوست سخن می گوید... ما امروز در همان شرائط قرار داریم، شرائط کنونی جامعه اسلامی ما، همان شرائط است ... در کشور و جامعه ما، این انقلاب در سایه آموزش‌های امیرالمؤمنین (علیه السلام) و با اتکاء به نفس نهج‌البلاغه، به پیروزی رسیده است ... امروز، روز استفاده هر چه بیشتر از نهج‌البلاغه است.^۱

امام شهید رضوان الله تعالی علیه نکته مهمی را در رابطه با مسلمانان دنیا و کشورهای اسلامی مطرح کرده و به خطر بزرگی که دنیای اسلام را تهدید می کند اشاره نموده تا با الهام از نهج‌البلاغه بتوان در مقابل آن ایستاد.

«... امروز آشکارترین و روشنترین حقایق اسلامی بوسیله بعضی از مدعیان اسلام در کشورهای اسلامی نادیده گرفته می شود. امروز همان روزی است که شعارها یکسان است اما جهت گیری‌ها به شدت مغایر یکدیگر است... پس، روزگار نهج‌البلاغه است. امروز میشود از دیدگاه دقیق و نافذ امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) به واقعیت‌های جهان و جامعه نگاه کرد و بسیاری از حقایق را دید و شناخت و علاج آنها را پیدا کرد.»^۲

امام شهید گویا امروز را به روشنی می دید که متأسفانه کشورهایی به اسم اسلامی، پایگاه‌های استکبار جهانی و آمریکا را در منطقه قرار داده‌اند که باید با آنها مبارزه کرد و اسلام را از قالب‌های نامناسب کشورهای اسلامی و زمامداران وابسته به آنها نجات بخشید یعنی همان احیای جبهه مقاومت.

امام شهید قدس (رحمه الله) همواره در سخنرانی‌هایشان از نهج‌البلاغه استفاده کرده و در تابلوی محل ایراد سخنرانی‌هایشان در حسینیه امام خمینی (رحمه الله)، کلمات نهج‌البلاغه را مورد توجه حاضران قرار می دادند و در آخرین پیام نوروزی خود در حرم مطهر حضرت امام رضا (علیه السلام) ضمن مطالب مهم، به نهج‌البلاغه توجه کرده، مردم و مسئولان را به مطالعه و آموزش نهج‌البلاغه تشویق و ترغیب بلکه امر می کردند.

قطب معاصر نهج‌البلاغه

این عنوان برگرفته از زندگی و حکمرانی آن شهید والا مقام است. ایشان فراتر از محقق و شارح نهج‌البلاغه است. او اندیشمندی است که نهج‌البلاغه و فرهنگ علوی را به دنیای سیاست و حکومت اسلامی وارد کرده و در راستای رهنمودهای امام راحل، حکومت اسلامی را از معبرهای سخت و طاقت‌فرسا عبور داد و با

۱. سخنرانی در چهارمین کنگره بین المللی نهج‌البلاغه، فروردین ۱۳۶۳؛ مطابق با رجب ۱۴۰۴.

۲. همان.

سلامت و اقتدار به اوج جهانی رساند به طوری که به اعتراف دانشمندان و سیاسيون دنیا، ایران قدرت چهارم جهان گردید و مهمتر آن که ملت ایران و دیگر ملل را به فرهنگ متعالی مقاومت تربیت و وارد گردونه حرکت و قیام نمود به طوری که خواب استکبار جهانی را آشفته و هر روز افق گسترده‌تری را به نمایش گذارد و برای اولین بار در تاریخ سیاسی جهان، سازمان ملل واداده و دیگر نهادهای حقوق بشری مسخره را از رده خارج کرد و بی خاصیتی و مسخرگی آنها را نشان داد و تنها راه موفقیت و عزت و سربلندی را جهاد و مقاومت قرار داده و در این راه جان مبارک خود را تقدیم و به اوج عزت و عظمت رسید.

بنابراین تعبیر به **قطب نهج البلاغه** حقیقتی است که در مرأی و منظره جهانیان جلوه می‌کند که رهبر سیاسی دینی ایران توانست در پرتو اعتقاد دینی و حکومت علوی در دنیای معاصر بدرخشد و حتی پس از شهادت خود، آن را یک راه و رسم زنده و جاودانه برقرار سازد و این است مفهوم کریمه قرآن کریم: «ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ (۲۴) تُنتُجِي أ كُلَّهَا كُلَّ حِينٍ يَا ذُنِ رَبِّهَا ...»^۱

شهادت امام شهید نه تنها پایان زندگی و حکمرانی ایشان نشد بلکه آغاز پرشور یک حرکت دائم گردید که با الهام از فکر و سیره و شهادت آن بزرگ مرد، چراغی فروزان برای ملت‌ها گردید و به قول شاعر:

پایان زندگی هر کس به مرگ اوست جز مرد حق، که مرگ وی، آغاز دفتر است

سلام خدا بر او روزی که چشم به دنیا گشود و روزی که در اوج اقتدار و جهاد به شهادت رسید و روزی که با پیکر خونین به محشر وارد می‌گردد.

سیدجمال الدین دین پرور

۱. قرآن کریم، سوره ابراهیم، آیات ۲۴ و ۲۵